

Sygn. akt IV U 233/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Katarzyna Antoniak
Protokolant	stażysta Renata Olędzka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 stycznia 2015r. w S.

odwołania E. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 18 lutego 2013r., znak: (...)

w sprawie E. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zwrot nienależnie pobranej emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że E. R. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 8 949,19 (osiem tysięcy dziewięćset czterdzieści dziewięć złotych dziewiętnaście groszy) pobranej tytułem emerytury za okres od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. oraz kwoty 844,16 (osiemset czterdzieści cztery złote szesnaście groszy) tytułem odsetek za okres od 26 października 2012r. do 18 grudnia 2013r.

Sygn. akt: IV U 233/14 **UZASADNIENIE**

Decyzją z 18 grudnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.138 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art.84 ust.1, 9 i 11 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał E. R. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń – emerytury za okres od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. w kwocie 8 949,19 złotych wraz z odsetkami za okres od 26 października 2012r. do 18 grudnia 2013r. w kwocie 844,16 złotych. W decyzji nie wskazano przyczyn, dla których uznano, że w powyższym okresie ubezpieczona pobrała nienależnie emeryturę. W piśmie z 22 grudnia 2014r. organ rentowy wskazał, że od października 2012r. ubezpieczona miała przyznaną i wypłacaną emeryturę z instytucji niemieckiej. W świetle powyższego uznano, że ubezpieczona pobrała nienależne świadczenia, gdyż nie poinformowała, że na stałe przesiedliła się na teren N. (pismo organu rentowego z 22 grudnia 2014r. k.23 akt sprawy).

Odwołanie od w/w decyzji złożyła E. R. wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu emerytury pobranej w okresie od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. W uzasadnieniu stanowiska wskazała, że miała przyznaną emeryturę przez (...) Oddział w S.. Następnie w 2012r. wystąpiła z wnioskiem o emeryturę w N.i otrzymywała ją od grudnia 2012r. We wniosku o tę emeryturę wskazała, że pobiera emeryturę wypłacaną przez organ

rentowy w Polsce. Powyższe spowodowało negatywne konsekwencje, gdyż została zobowiązana do zwrotu emerytury wypłacanej przez tut. Oddział ZUS. Decyzja stwierdzająca, że pobrała nienależnie emeryturę jest nieprawidłowa, gdyż w dalszym ciągu ma wypłacaną emeryturę w N. i w Polsce tyle, że obecnie tę ostatnią wypłaca (...) Oddział w O. i zmieniła się kwota tej emerytury. W ocenie ubezpieczonej nie była ona pouczona o braku prawa do pobierania emerytury w Polsce dlatego przypisywanie jej obowiązku zwrotu świadczenia jest bezpodstawne. Ponadto nawet przy założeniu, że nienależnie pobrała świadczenie to nieuzasadnione jest żądanie jej zwrotu od października 2012r., skoro emeryturę w N. pobierała od grudnia 2012r. Ponadto żądana do zwrotu kwota powinna być pomniejszona o kwotę emerytury proporcjonalnej przyznanej jej od 1 sierpnia 2012r. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w kwocie 235,94 złotych (odwołanie k.2-6).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na przepisy prawa wskazane w zaskarżonej decyzji oraz podnosząc, że ubezpieczona nie poinformowała Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o ubieganiu się o świadczenie emerytalne w związku z wykonywaniem zatrudnienia w N., mimo pouczenia zawartego w decyzjach ZUS (odpowiedź organu rentowego na odwołanie k.10-11).

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona E. R. urodziła się w dniu (...) W dniu 13 sierpnia 2007r. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o emeryturę. W kwestionariuszu okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczona wykazała m.in. okresy zatrudnienia, opieki nad dzieckiem. Nadto wskazała, że w okresie od 12 lutego 1982r. do 1 września 1999r. przebywała w N.. We wniosku podała adres zameldowania w Polsce oraz adres do korespondencji – w rubryce dotyczącej ubezpieczonego zamieszkującego za granicą (wniosek o emeryturę z 13 sierpnia 2007r. i kwestionariusz okresów składkowych i nieskładkowych k.51-57 tom I akt emerytalnych). Po rozpoznaniu powyższego wniosku, decyzją z 28 sierpnia 2007r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej od 15 sierpnia 2007r. ,tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego emeryturę (decyzja z 28 sierpnia 2007r. k.89-90 akt emerytalnych tom I).

W dniu 24 sierpnia 2012r. ubezpieczona wystąpiła do instytucji ubezpieczeniowej na terenie N. o emeryturę. We wniosku wskazała, że pobiera emeryturę wypłacaną przez organ rentowy w Polsce. Niemiecki organ rentowy przyznał ubezpieczonej emeryturę i podjął jej wypłatę od 1 października 2012r. W toku postępowania przed niemiecką instytucją ustalono, że w dniu 24 lutego 1982r. ubezpieczona przesiedliła się na teren N., co powoduje że zastosowanie do niej znajduje polsko-niemiecka umowa terytorialna z 9 października 1975r. mająca zastosowanie do osób, które przesiedliły się legalnie i bezterminowo na teren N. przed 1 stycznia 1991r. W myśl tej umowy niemiecka instytucja przyjęła do okresu ubezpieczenia przebyte przez ubezpieczoną okresy w czasie jej pobytu na terenie Polski z wyjątkiem niepracowniczych tytułów ubezpieczenia ,tj. umowy agencyjnej wykonywanej w okresie od 30 kwietnia 1980r. do 31 października 1980r., działalności gospodarczej wykonywanej w okresie od 2 października 2000r. do 31 sierpnia 2000r. oraz umowy o pracę wykonywanej w okresie od 1 września 2004r. do 15 sierpnia 2007r. ,tj. już pod 1 stycznia 1991r. W zakresie tych ostatnich okresów niemiecka instytucja ubezpieczeniowa przesłała wniosek ubezpieczonej o emeryturę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. jako właściwego do realizacji umów międzynarodowych (wniosek nadesłany przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową do (...) Oddział w O. w dniu 8 listopada 2012r. k.1-23 tom II akt emerytalnych).

Decyzją z 18 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał ubezpieczonej od 1 sierpnia 2012r. ,tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, emeryturę w wysokości proporcjonalnej przyjmując do jej ustalenia w/ w okresy ubezpieczenia od 30 kwietnia 1980r. do 31 października 1980r., od 2 października 2000r. do 31 sierpnia 2000r. oraz od 1 września 2004r. do 15 sierpnia 2007r. Wysokość tej emerytury określona została na 235,94 złotych. Jednocześnie (...) Oddział w O. poinformował ubezpieczoną, że wypłata świadczenia zostaje zawieszona do czasu wyjaśnienia z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. podstaw wypłaty emerytury przyznanej od 15 sierpnia 2007r. (decyzja z 18 lipca 2013r. o przyznaniu emerytury w wysokości proporcjonalnej wraz z załącznikiem k.73-79 tom II akt emerytalnych).

W piśmie z 22 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

poinformował Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., że do ubezpieczonej mają zastosowanie przepisy polsko niemieckiej umowy terytorialnej z 9 października 1975r. i w związku z tym decyzją z 24 sierpnia 2012r. przyznano jej emeryturę w wysokości proporcjonalnej za okresy ubezpieczenia nieuwzględnione przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową. Wypłata świadczenia pozostaje zawieszona w związku z wypłatą emerytury przez (...) oddział ZUS (pismo ZUS Oddział (...) z 22 lipca 2013r. skierowane do (...) Oddział w S. k.91 tom II akt emerytalnych). W związku z powyższym decyzją z 14 sierpnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wstrzymał od 1 września 2013r. wypłatę emerytury na rzecz ubezpieczonej w uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazując, że nabyła ona emeryturę przyznaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. (decyzja z 14 sierpnia 2013r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury k.115-117 tom II akt emerytalnych).

Wobec wstrzymania wypłaty emerytury przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., decyzją z 22 listopada 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. podjął wypłatę na rzecz ubezpieczonej od 1 września 2013r. emerytury w wysokości proporcjonalnej przyznanej w/w decyzją z 24 sierpnia 2013r. Jednocześnie organ rentowy ustalił, że wysokość świadczenia wynosi 235,94 złotych (decyzja (...) Oddział w O. z 22 listopada 2013r. o podjęciu wypłaty emerytury k.139-141 tom II akt emerytalnych).

Zaskarżoną decyzją z 18 grudnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zobowiązał E. R. do zwrotu nienależnie pobranej emerytury za okres od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. w kwocie 8 949,19 złotych wraz z odsetkami za okres od 26 października 2012r. do 18 grudnia 2013r. w kwocie 844,16 złotych (decyzja z 18 grudnia 2013r. k.137 tom III akt emerytalnych).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie E. R. okazało się uzasadnione.

Zgodnie z art.138 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz.1227 ze zm.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia rozumie się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Odnosząc powyższe uregulowania do okoliczności sprawy Sąd doszedł do przekonania, że brak jest przesłanek do uznania, że w okresie od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. ubezpieczona nienależnie pobrała świadczenie w postaci emerytury. Z przedstawionych wyżej ustaleń faktycznych wynika, że do ubezpieczonej jako do osoby, która w dniu 24 lutego 1982r. przesiedliła się na teren N. zastosowanie znajduje obowiązująca między Rzeczpospolitą Polską a R. N.umowa terytorialna z 9 października 1975r., na mocy której okresy ubezpieczenia przebyte przez ubezpieczoną na terenie Polski przed przesiedleniem się do Niemiec, za wyjątkiem niepracowniczych okresów ubezpieczenia, podlegają zaliczeniu do świadczenia wypłacanego przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową. W związku z tym ubezpieczona uprawniona jest obecnie i uprawniona była w przeszłości do pobierania z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych emerytury w wysokości proporcjonalnej ,tj. niższej od emerytury przyznanej jej od 15 sierpnia 2007r. decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 28 sierpnia 2007r. Nie oznacza to jednak, że w sprawie mamy do czynienia z sytuacją nienależnego pobrania przez ubezpieczoną emerytury. Stwierdzenie takie byłoby uprawnione w przypadku ustalenia, że ubezpieczona była pouczona o braku prawa do pobierania emerytury w pełnej wysokości. Ustalenie takie jest jednak nieuprawnione. Należy podkreślić, że we wniosku o emeryturę z 13 sierpnia 2007r. ubezpieczona wskazała adres do korespondencji w rubryce właściwej w przypadku, gdy ubezpieczony zamieszkuje za granicą, a w kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych wykazała okres od

12 lutego 1982r. do 1 września 1999r. jako okres pobytu w N. (vide: ustalenia faktyczne). Mimo to organ rentowy nie poczynił żadnych ustaleń w kwestii aktualnego miejsca zamieszkania ubezpieczonej i przesiedlenia się przez nią na teren N.i decyzją z 28 sierpnia 2007r. przyznał jej emeryturę w pełnej wysokości. Jednocześnie podkreślić należy, że ani w druku wniosku o emeryturę, ani w informacji zawartej na odwołanie decyzji przyznającej emeryturę z 28 sierpnia 2007r. brak jest pouczenia co do przesłanek ustalenia prawa do emerytury w przypadku osoby, która przesiedliła się na teren innego państwa (vide: pouczenie na druku wniosku o emeryturę i na decyzji k.51-58 i 89-90 tom I akt emerytalnych). Nie można zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego wyrażonym w odpowiedzi na odwołanie, że podstawą uznania, iż w okresie od 1 października 2012r. (data przyznania emerytury w N.) do 31 sierpnia 2013r. (data, do której ZUS O/S. wypłacał emeryturę w pełnej wysokości) ubezpieczona pobrała nienależnie emeryturę, gdyż nie poinformowała organu rentowego o ubieganiu się o świadczenie emerytalne w N.. Skoro ubezpieczona nie była pouczona o zasadach ustalania prawa do świadczenia w przypadku zamieszkiwania na terenie innego państwa to niezasadny jest zarzut niepoinformowania o wystąpieniu z wnioskiem o świadczenie do instytucji innego państwa. Zauważyć należy, że punkcie VIII ppkt 3 pouczenia zawartego na druku decyzji z 28 sierpnia 2007r. znajduje się informacja, że w celu ustalenia czy zachodzą okoliczności powodujące zawieszenie prawa do emerytury albo wstrzymanie wypłaty lub zmniejszenie wysokości świadczenia ubezpieczony zobowiązany jest powiadomić organ rentowy m.in. o pobieraniu emerytury przyznanej przez inny organ. Nie ulega jednak wątpliwości, że pouczenia tego nie można rozpatrywać w oderwaniu od zawartych w tym samym pouczeniu – w jego wcześniejszych punktach - informacji o zbiegu prawa do świadczeń oraz przesłankach zawieszenia wypłaty świadczenia lub zmniejszenia jego wysokości w przypadku osiągania przychodu z tytułu zatrudnienia, służby lub innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłków lub wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy (pkt IV-VII pouczenia k.90v tom I akt emerytalnych). Żadne z tych pouczeń nie odnosi się do sytuacji, w której znalazła się ubezpieczona. Nie można również zgodzić się z organem rentowym, że ubezpieczona nienależnie pobrała emeryturę w okresie od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r., gdyż nie poinformowała organu rentowego o przesiedleniu się na teren N. (vide: pismo organu rentowego k.23 akt sprawy). Jak wskazano wyżej już we wniosku o emeryturę z 13 sierpnia 2007r. ubezpieczona wykazała okres pobytu w N. oraz adres do korespondencji w Polsce. W tym miejscu podkreślić należy, że w kwestii pouczenia, o którym mowa w art.138 ust.2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypowiadały się niejednokrotnie sądy apelacyjne oraz Sąd Najwyższy. I tak w wyroku z 24 października 2013r. w sprawie III AUa 816/13 (Lex nr 1388868) Sąd Apelacyjny w L. stwierdził, że w w/w przepisie chodzi o takie pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Może polegać ono na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby świadczeniobiorca mógł je odnieść do własnej sytuacji (konkretyzacja pouczenia).

Wskazać wreszcie należy, że w przypadku ubezpieczonej nie można mówić o braku prawa do świadczenia. Ubezpieczona jest bowiem uprawniona do emerytury, tyle że w wysokości proporcjonalnej, przyznanej decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 18 lipca 2013r. (k.73 tom II akt emerytalnych). Świadczenie to przysługuje ubezpieczonej od 1 sierpnia 2012r. Zatem nawet, gdyby przyjąć, że ubezpieczona jest zobowiązana do zwrotu emerytury pobranej w okresie od 1 października 2012r. do 31 sierpnia 2013r. (do czego w ocenie Sądu nie ma podstaw), to żądana do zwrotu kwota powinna być pomniejszona o kwotę emerytury w wysokości proporcjonalnej, której wypłata została podjęta przez (...) Oddział w O. dopiero od 1 września 2013r. Emerytura ta w okresie od 1 października 2012r. do 28 lutego 2013r. wynosiła 226,86 złotych miesięcznie, a w okresie od 1 marca 2013r. do 31 sierpnia 2013r. 235,94 złotych miesięcznie, co łącznie stanowi 2 549,94 złotych (k.73 i 81v tom II akt emerytalnych).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd na podstawie art.477.14§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.